

LA COMPETÈNCIA COMUNICATIVA A DETERMINANT VISUAL.

Jordi PERICOT i CANALETA.

El terme "competència", introduït per N. Chomsky dins de la dicotomia competència/actuació, en la teoria de la gramàtica transformacional, es basa en la diferenciació langue/parole de Saussure, tot considerant-lo com l'aptitud de produir i comprendre un nombre infinit d'enunciats (en l'aspecte pròpiament sintàctic). Anàlogament a la "langue", la competència està dotada d'una existència virtual pròpia a l'eix paradigmàtic i s'oposa (i és anterior) a la "performance", pròpia a l'eix sintagmàtic, les quals, com la "parole", són concebudes com a "actualitzacions" de potencialitats prealables. No obstant, Chomsky, introdueix la variant de substituir la concepció sistemàtico-estàtica de Saussure per una concepció dinàmico-generativa que té els seus orígens en la concepció energètico-processual del llenguatge de W. Humboldt (1).

Contràriament a la concepció de l'estructuralisme descriptiu, Chomsky veu el llenguatge com un procés creatiu que, partint d'un nombre limitat de mitjans, pot generar i interpretar un nombre il·limitat de frases capaces d'expressar tants pensaments, sentiments i actes d'imaginació creativa com es vulgui (2).

Per la competència, millor dit, perquè són éssers lingüísticament competents, disposem de la capacitat de forjar tota mena de frases, així com també d'entendre-les. També disposem de la capacitat de decidir sobre la identitat de dos enunciats i sobre la pertinença o no-pertinença d'una expressió a la seva pròpia llengua. També la competència ens faulta per a poder discernir sobre la semblança formal, la igualtat semàntica i l'ambigüitat.

La competència, conceptuada com allò que ens autoritza a dominar les situacions comunicatives, és molt més àmplia que

la que Chomsky defineix, perquè no queda reduïda a generar enunciats a partir del coneixement d'una situació, sinó que cal entendre-la en tant que condició i producte dels processos comunicatius. Així, fem nostres les crítiques formulades per Habermas referents al fet que la diferenciació establerta per Chomsky de competència/actuació, no contempla que "les mateixes estructures generals de les situacions possibles de parla són produïdes per actes lingüístics, alhora que aquestes mateixes estructures generals serveixen per situar pragmàticament expressions lingüístiques que són generades en virtut de la competència lingüística" (3).

Dins d'aquest procés continuat de condicionant/producció/condicionant, podem dir que la competència constitueix un veritable sistema cognoscitiu de coneixements i creences que, des de la més tendra infància, és subjacent i determina els modes de comportament observables.

Aquesta determinació, que no s'ha d'interpretar ni com a directa ni a la manera conductista, sols és explicable, segons J.J. Katz (4) per l'acció combinada de la competència i d'altres factors especials. Les distintes naturaleses d'aquests factors especials i l'èmfasi que hom posa en cadascun d'ells, comporten variants de competència, i així podríem parlar de competència de l'acció, competència social, competència comunicativa... En el nostre cas, ens interessa la competència comunicativa i dins d'aquest marc, i de manera més particular, la competència comunicativa a determinant visual. Si diem "a determinant visual" és perquè, en la nostra concepció d'acte comunicatiu, aquest es caracteritza per la coparticipació de diversos sistemes sensibles actuant un d'ells com a determinant, al qual se subordinen la resta de sistemes. En aquest cas, en parlar de competència comunicativa a determinant visual és obvi que fem referència a aquells coneixements necessaris per a poder portar feliçment a terme l'acte comunicatiu en què predomina, sobre els altres, el sistema visual.

Competència comunicativa a determinant visual:

Les persones, en el transcurs de la seva activitat social, viuen situacions diferents, cosa que les obliga a adoptar diferents tècniques socials per tal de dur a terme amb èxit els diferents actes a què s'han compromès o que es veuen obligats a realitzar. Podríem dir que les persones, bàsicament, es diferencien pel seu comportament social sorgit de les diferents situacions en que han de viure, ja sigui en tant que actors, establint les relacions comunicacionals que la situació possibilita, o en tant que observadors comprensius de les dels altres. És evident que, alhora, els factors individuals guarden una relació amb les característiques específiques dels actes comunicatius realitzats per l'individu, i per tant, cal considerar que les tècniques comunicatives que l'individu emprarà estaran també en funció d'aquesta dimensió individual.

Totes aquestes capacitats socials que permeten que l'home es condueixi d'una manera determinada, s'interrelacioni i es comuniqui, comporten, evidentment, un previ aprenentatge per tal d'aconseguir que les domini i en faci un ús adequat. En determinats casos, aquest aprenentatge és explícitament institucionalitzat i constitueix àmbits, com el de l'ensenyament, on les incumbències específiques professionals estan fixades i hom hi actua amb l'objectiu que l'individu que obligatòriament s'hi sotmet, arribi a ser capaç de servir-se'n adequadament en diferents i específiques situacions. Per contra, hi ha d'altres comportaments socials l'aprenentatge dels quals, encara que també indispensable per a poder actuar amb èxit en interaccions socials, és menys explícit.

Explicitat o no l'aprenentatge, el fet és que tot comportament social requereix unes regles d'actuació per a existir. Així veiem com les diferents tenen clarament present el comportament distintiu que cal que realitzin els seus membres en funció de cada situació i amb una intencionalitat comunicativa determinades tot constituint complexes regles de com-

portament social adequades a situacions precises.

Igual que la producció d'expressions, la comprensió de les que ens arriben dels altres, exigeix un coneixement específic que sols s'adquireix, i sempre parcialment, després d'un llarg aprenentatge fonamental en la convivència: n'és impossible la improvisació. La capacitat d'interacció social per a aconseguir un objectiu requereix un entrenament per tal d'adquirir una preparació especialitzada que permeti la complexitat d'ús que requereixen les diferents i possibles situacions.

Considerar, doncs, la producció i comprensió d'un enunciat visual en tant que element que depèn del context així com i de les complexes regles subjacents i del grau de competència dels seus actors comporta la dificultat de com analitzar aquest conglomerat determinant. En una primera reflexió podríem intentar d'establir una relació o llista dels diferents tipus de coneixement que ha de posseir un individu capaç de produir i entendre enunciats adequats al context i, per tant, comprensibles. Aquest supòsit, evidentment, no es produeix en la realitat, és a dir, es contradiu, en el sentit que cap individu productor d'enunciats comprensibles no té un domini exhaustiu de la totalitat dels components contextuais propis de la comunitat sòcio-cultural a què pertany. No obstant això, creiem útil, en el terreny de les hipòtesis, de partir de la suposada existència d'un productor ideal d'enunciats, definit per aquell individu ideal que posseeix un perfecte domini o coneixement del conjunt de regles que determinen la correcta formació d'enunciats i que és capaç de contextualitzar-les adequadament segons les variables pertinents.

Precisem, però, que en referir-nos al conjunt de regles que determinen la correcta formació d'enunciats, no s'ha d'interpretar com que considerem que aquestes tinguin la total capacitat de generar tots els possibles enunciats dintre dels límits del que és permisible o admissible en el sistema semiòtic emprat, sinó que aquesta capacitat sols és factible incorporant el sistema semiòtic en el marc de la com-

petència comunicativa que contextualitza els enunciat del sistema.

Quan ens referim a competència comunicativa, emprem el terme en el sentit que li atorga Hymes (6), és a dir, com a coneixement i capacitat que té una persona per a utilitzar tots els sistemes semiòtics de què disposa en tant que membre d'una determinada comunitat socio-cultural. Així, la producció d'un enunciat visual comportarà, a més del domini de les regles per a poder formalitzar enunciat correctes, que la persona sigui capaç de contextualitzar-les en diferents situacions jutjades pertinents per a la comprensió de l'acte de comunicació. És a dir, que, més enllà dels coneixements específicament "gramaticals" com són les regles constitutives, ja sigui a nivell sintàctic o semàntic, o de les regles perceptives, cromàtiques, etc., cal prestar especial cura als altres tipus de coneixements "addicionals" que constitueixen el marc general per a la comprensió d'un determinat fenomen comunicatiu, o de qualsevol tipus de comportament semiòtic. Diguem, en termes generals, que la competència comunicativa radica en el domini de totes, o el màxim possible de les variables situacionals que determinen el significat d'un enunciat en un acte de comunicació, encara que, com hem dit, donem preferència a les que es manifesten a través de variables, còpsades a través dels òrgans visuals, amb caràcter determinant.

Aquest conjunt de coneixements que constitueixen la competència comunicativa possibilita l'adequació situacional de qualsevol ordre d'enunciats i, essencialment, es basa en el fet que els individus susceptibles de portar a terme un acte de comunicació han de saber si l'acte a emprendre és formalment possible i viable en el context situacional en què s'ha de produir. Aquesta capacitat per a aconseguir una comprensió adequada de les situacions comunicatives conforma -segons Habermas (6) la competència "hermenèutico-analítica" o capacitat que té l'individu social per a incorporar, transformar i elaborar informacions que són necessàries per a tractar determinats temes. Valorar-se un mateix adequadament i

actuar les relacions necessàries amb els interlocutors de la comunicació, serien d'altres aspectes d'aquest nivell de la competència.

Si l'acte és factible, la competència comunicativa de què disposa cada individu ha de permetre de valorar fins a quins límits és possible, així com la capacitat d'avaluar, si aquell es produeix, els efectes que pot produir, o en termes d'Habermas, cal que disposi d'una competència "tàctico-retòrica" que podríem definir com l'habilitat situacional i les capacitats tècniques que han de permetre un determinat grau d'efectivitat a les seves accions comunicatives per l'adequació a la situació i per la capacitat de canvi, així com per la utilització concreta de les informacions. Lògicament, aquests dos nivells de competència s'interrelacionen dialècticament, per la qual cosa no podem parlar de l'un sense referir-nos a l'altre. A desgrat d'això, i a causa de l'interès que prestem a la producció i lectura d'enunciats visuals dintre de l'acte comunicativa, creiem que hem d'optar preferentment per l'aspecte tàctico-retòric, bé que tenint constantment present la competència hermenèutico-analítica, sempre amb l'objectiu concret d'aconseguir una exposició de la competència comunicativa sota la variant denominada "a determinant visual".

Aquest concepte de competència a què acabem de referir-nos, encara és excessivament general perquè puguem fer-ne l'anàlisi. Caldrà, doncs, delimitar-lo i seccionar-lo a fi i efecte de passar a analitzar-ne els components. Per a aquesta tasca partirem de l'estudi que fa Grice (7) dels diferents tipus de coneixement que intervenen en l'adequació situacional dels enunciats, si bé la seva proposta sols serà emprada com a punt de partida o guia per a poder avançar en l'anàlisi de la competència entesa en un sentit més ampli que no pas l'exclusivament lingüístic a què fa referència l'autor.

Segons Grice, les diferents variables situacionals que cal conèixer per a poder portar a terme un acte de comunicació satisfactori poden agrupar-se entorn de les següents neces-

sitats:

- La necessitat que el participant, o participants, coneguin el seu ofici i el seu estat social.
- La necessitat que el participant, o participants, coneguin l'espai i el temps en què es troben.
- La capacitat, per part dels participants, de categoritzar la situació quant al seu grau de formalisme.
- La necessitat de conèixer quin és el mitjà més apropiat a la situació.
- La necessitat que el participant, o participants, siguin capaços d'adequar les seves enunciacions a l'especialitat o al domini a què pertany la situació.

Vegem, ara, cadascun d'aquests conjunts de coneixements, dins del marc que pressuposa un concepte de competència ampli com és que la persona sigui capaç amb èxit d'utilitzar tots els sistemes semiòtics propis del grup social per tal de produir o comprendre un determinat acte de comunicació. Si bé, abans de procedir a aquesta anàlisi, creiem convenient de precisar que aquesta capacitat interna d'activitat social, que Hartig i Kurz (8) arriben a definir com el "sistema intern de regles" subjacent a totes les activitats socials, no pot ser concebuda com un sistema immutable de regles, ja que mitjançant determinats processos evolutius pot transformar-se, i de fet es transforma contínuament pel propi actuar comunicatiu.

L'ofici i l'estat social:

Analitzem, primerament, la necessitat que tenen els participants de conèixer el seu ofici per tal de ser capaços d'acomplir actes de comunicació reeixits.

Creiem que ens pot ésser útil per a aquesta anàlisi d'establir una diferenciació entre el que podríem anomenar "oficis defctics", és a dir, aquells oficis exercits mitjançant l'ús de termes, imatges, espais, gestos... dins del fet comunicatiu, i els "oficis socials", que són els reconeguts socialment.

Els oficis defctics: En un comportament comunicatiu, l'emissor dirigeix la seva enunciació a una altra, o a d'altres persones presents en la situació. En aquesta enunciació té la possibilitat d'eludir-se ell mateix, els destinataris o els objectes presents o absents, recorrent a termes verbals, indicacions gestuals, actituds, que solament poden ser significatives i entenedores en l'interior de la situació concreta en què es produeixen. En aquest cas direm que la referència és determinada pel fet de participar en l'acte comunicatiu en el moment de l'enunciació.

Així, en el cas de termes verbals amb funcions defctiques, ens podem referir a l'ús de pronoms pels quals les persones o coses assumeixen un determinat ofici. Per exemple, en una situació "normal", el parlant, en pronunciar el pronom "jo" assumeix l'ofici de parlant respecte al destinatari, o destinataris. Al mateix temps, el destinatari ha de ser capaç d'identificar el referent "jo", o d'altres pronoms de manera adequada, per la qual cosa cal que sàpiga que s'estan dirigint a ell.

Igualment, en termes gestuals o espacials, i perceptivament visuals, l'individu que ocupa un lloc determinat en un judici, assemblea, taula, o en qualsevol espai convencional en una situació determinada, aconsegueix un ofici precís: així l'orador és aquell que ocupa el lloc que els assistents saben que és "el seu", i que els tals assistents no ocuparan en tant que assumeixen l'ofici de públic i disposen d'un lloc per a expressar aquest ofici. D'altres membres, al seu temps, ocuparan d'altres llocs, definint-se així en oficis diferents. És a dir, cadascuna de les persones assistents a l'acte, simposi, assemblea... ha de ser capaç d'identifi-

car el referent a cadascun dels llocs possibles a ocupar, i és acomplint aquest acte que cadascú manifestarà el seu ofici.

Els oficis socials: Per a un bon i eficaç coneixement dels enunciats dintre d'un acte de comunicació, és indispensable el coneixement dels oficis socials, a títol de papers institucionalitzats en una societat determinada i reconeguda pels seus membres.

Aquests oficis socials tenen diferents graus d'intensitat institucionalitzada; així, per exemple, professor, metge, mare... el tenen elevat, mentre que d'altres, com nebot, dissenyador, etc., el tenen reduït.

Diguem també que tots els oficis socials comporten el seu corresponent ofici recíproc, amb el mateix grau d'intensitat institucionalitzada de l'ofici. L'escenificació teatral o cinematogràfica d'oficis socials d'alt grau, ofereix una simplicitat que podríem qualificar d'excessivament estereotipada i on cal evitar, per exemple, l'uniforme militar, la sotana, la corona... mentre que per a certs oficis socials de baix grau d'intensitat institucionalitzada, els esforços de representació han de ser més elevats. L'escenificació dels oficis socials, per exemple, de "bo" i de "dolent" en la cinematografia actual esdevé de més en més difícil i els seus resultats visuals més ambigus, si els comparem amb els mateixos tipus caractereològics de la primera meitat de la història del cinema, on aquests oficis tenien una alta definició institucional.

Cal recordar que en aquests exemples ens referim a una situació prejulgada "normal", és a dir, en què les variables contextuals són les pròpies de les situacions habituals i generals. És evident que l'ús, per exemple, d'una sotana, requereix un context "normalment adequat" perquè comporti el reconeixement de l'ofici social de capellà per part dels destinataris. Una altra funció social seria l'ús d'aquesta sotana en un context, per exemple, de carnestoltes, d'escena

teatral c d'atrancament bancari.

A més de l'ofici que assumeix culturalment cada membre d'una comunitat en el moment de dur a terme un acte comunicatiu, cal que també tinguem en compte la situació social relativa dels participants a l'acte. És a dir, cada participant ha de conèixer "l'estat social" que assumeix en relació amb l'altre o els altres estats socials, o si més no, ha d'estar en disposició d'establir una hipòtesi sobre aquesta relació.

Els efectes de l'estat social com a variable contextual són d'una extrema complexitat, ja que no existeix fenomen comunicatiu en què la seva incidència no jugui un paper decisiu. Innombrables fenòmens, com per exemple la vestimenta, els moviments, l'ús de l'espai, el llenguatge... no són altra cosa que l'expressió de l'estat social en el comportament comunicatiu.

La relació existent entre l'estat social i el comportament comunicatiu apareix clarament en l'ús de determinats objectes, pronoms, apel·latius, espais, l'ús situacional dels quals cal saber per a poder expressar i conèixer uns estats socials relatius. En aquest ús hi ha implícita la manera de dirigir-se els uns als altres, de marcar les jerarquies o la intenció de no-jerarquització, entre els comunicants. Així, en la majoria de cultures la selecció i l'ús dels pronoms personals de segona persona és determinat per l'estat social del destinador relatiu al destinatari o destinataris (9).

L'estat social també esdevé un factor decisiu per a determinar la mecànica de realització de l'acte de comunicació. És l'estat social de cadascun dels participants en l'acte de comunicació i el seu mutu coneixement allò que decidirà qui pot donar inici a un acte, o interrompre'l o donar-lo per acabat.

També per l'estat social assumit i reconegut per part dels participants es determinarà l'actitud passiva o activa que caldrà que adoptin en un acte de comunicació. L'actitud

passiva, exclusivament receptora dels participants s'expressa mitjançant l'ús de certs espais institucionalitzats, de certs termes... en els quals el receptor no té la possibilitat d'esdevenir emissor o les seves possibilitats d'actuar són altament controlades institucionalment.

L'estat social és també explícitament conegut en totes les cultures per l'ús i l'acceptació de títols, distincions.

Així, l'ús de títols, prebendes, l'atorgació d'honors, etc.,

són signes d'un estat social definit, sempre i quan aquestes manifestacions siguin conegudes pel grup social on s'esdevé l'acció.

També l'estat social té la seva clara expressió en les maneres de vestir que influeix en el comportament comunicatiu.

L'ús i l'acceptació de determinades maneres de vestir comporten l'establiment de jerarquies socials relatives. Dintre d'aquest domini, la renúncia explícita de maneres habituals de vestir en gent d'un nivell social per a adoptar-ne, encara que sigui transitòriament, d'altres més modestes, comporta el reconeixement jeràrquic de l'acceptació d'un estat social relatiu inferior per part del que es veu obligat a efectuar el canvi.

També l'edat o el sexe determinen comportaments pels quals es manifesten unes correlacions entre l'edat o el sexe i un determinat estat social: En el terreny lingüístic és evident l'ús de termes apel·latius propis que marquen les diferents edats dels parlants segons el seu estat social. Així, en cadascun d'aquests, els termes emprats per una persona jove que es dirigeix a una persona més vella difereixen dels que usa un vell per dirigir-se a una persona més jove, o dels que s'intercanvien persones de la mateixa edat. Evidentment, en els casos referits fem abstracció d'altres variables que puguin afectar els actors en cada estat social, per la qual cosa la situació a que fem al·lusió no respon a la realitat per la seva simplicitat.

El que acabem de dir de l'edat podem dir-ho també similarment

del sexe. Ens servim de determinades paraules, vestimenta, gestos, etc. per dirigir-nos a una altra persona en funció del seu sexe. Aquests termes varien en funció de la diferència o igualtat de sexe entre els participants en una situació definida com a "normal".

En el terreny de qualsevol sistema semiòtic es constata l'existència de variables contextuais sorgides de l'edat i del sexe. El sexe dels participants en un acte de comunicació és pertinent en totes les cultures mitjançant l'ús de determinades formes del llenguatge, la vestimenta, l'esbarjo... pràcticament totes les cultures destinen apel·latius o objectes visuals a la dona segons que aquesta sigui casada o no.

Com a expressió sensible d'un ofici o un estat social, allò que compta no és el sexe real dels participants, sinó l'avaluació que se li assigna o que ells mateixos s'assignen. D'aquí que l'ús d'expressions pròpies del sexe contrari poden resultar inadequades en una situació real determinada. Així, quan tots els seients d'un lloc públic estan ocupats, esdevindrà inadequat el fet de cedir el propi a una persona del sexe femení quan aquesta és considerada, per la seva convicció feminista, un ésser socialment idèntic al masculí.

Es també evident, que les variables situacionals sorgides de l'edat i del sexe canvien en el temps i l'espai. Conductes socialment definidores de l'estat social que atorga el sexe, i altament institucionalitzades fa uns anys, en l'actualitat han perdut una gran part de vigència fins al punt de ser en part desconegudes pels membres actuals del mateix grup social.

L'espai i el temps:

D'aquí la importància decisiva del coneixement o de la competència de l'espai i el temps com a determinants de l'adequació situacional dels enunciat. Cada participant en un fenomen cultural ha de conèixer, necessàriament l'espai i el temps on es troba o a què es fa referència per tal que l'acte

que realitza esdevingui reeixit.

En un acte de comunicació interpersonal, tant el destinatari o destinataris com el destinador es troben en una mateixa localització d'espai i temps, i mentre els sistemes de significació emprats facin referència a aquestes dimensions espàcio-temporals, la comunicació no oferirà especials dificultats competitives. El problema de la referència espàcio-temporal es presenta quan el destinador o destinadors i els destinataris estan separats en el temps i/o l'espai.

En el cas del llenguatge verbal la possibilitat d'aquest conflicte no apareix fins a l'arribada de les noves tecnologies comunicatives tals com el telèfon i la ràdio. Així sorgeixen dificultats inèdites a causa de la separació en l'espai quan, per exemple, parlem telefònicament amb un interlocutor que es troba als nostres antípodes. L'emissió ha d'ajustar la competència, perquè l'acte de comunicació pugui reeixir. Caldrà adaptar a la situació les coordenades d'espai i temps de la localitat de cada parlant, ja que per exemple, adverbis defíctics com "aquí", "allà" no s'ajusten a les coordenades espai-temps d'un acte de comunicació interpersonal a tal distància. Aquesta nova situació crea una sèrie de restriccions competitives a les quals destinador i destinatari s'han de sotmetre per tal de no crear ambigüitats sorgides de les dificultats en la respectiva situació.

En el pla de la imatge visual, les separacions en el temps i en l'espai també han aparegut a partir de les novetats tecnològiques que les possibilitaren. La fotografia, el cinema, la televisió i molt especialment el video, han exigit nous nivells de competència per a acomplir els actes comunicatius i evidents restriccions en l'ús dels factors pertinents extrets d'una situació temporal o espacial que cal conèixer per a poder significar-los temporalment. Considerem el pas de la banda sonora d'una escena cinematogràfica, de la qual no es percep la part visual. En una de les escenes s'emet l'enunciat verbal: "en tot el país, i a partir d'ara, entra en vigor l'estat d'excepció". Malgrat la seva

correcció gramatical i semàntica, aquest enunciat verbal resulta ininterpretable per manca d'adequació situacional en l'espai i en el temps: aquesta inadequació es deguda al fet que els termes defctics "aquest" i "ara" es refereixen a un lloc i a un temps d'un món possible on es troba el parlant en el moment de l'enunciació. Caldrà que l'espectador "entri" en la mateixa dimensió de temps i espai a través d'altres sistemes, en aquest cas les escenes visuals que acompanyen la frase verbal, perquè aquesta pugui adequar-se situacionalment i tingui sentit. Les imatges visuals han de comportar certs trets visuals pertinents que afecten la competència de l'espectador, i aquest haurà d'estar capacitat per a posar en correlació els diferents sistemes defctics i culturals-socials gràcies a les referències de lloc i de temps comunicades en l'enunciat verbal.

Per tant, els textos del film a què ens referim o les imatges visuals presents o precedents caldrà que evidenciïn uns trets pertinents, entre els que componen el conjunt, que autoritzin la cognició de l'espectador competent. Sols aquells trets que estiguin dins de la competència de l'espectador permetran una correcta adaptació situacional dels factors defctics i culturals.

Aquesta reflexió entronca amb la clàssica problemàtica de l'analogia de la imatge. L'eficàcia comunicativa d'una imatge icònica, de fotografia, de video no depèn solament del major grau de "fidelitat" de la reproducció visual de la situació real, sinó també del fet que arribi a reproduir aquells trets culturals que fan referència a la competència de l'espectador, significats segons els propòsits del realitzador o productor de les imatges.

Com acabem de dir, el distanciament espàcio-temporal que ha permès la nova tecnologia, comporta clares restriccions en l'ús dels factors pertinents extrets d'una situació d'aquest tipus. Les restriccions han de ser necessàriament conegudes pels participants en un acte comunicatiu per tal que aquests siguin capaços d'adaptar-les situacionalment i per tant de

significar-les.

Parlem de restriccions, ja que l'ús dels esmentats factors comporta la prohibició d'emprar-ne d'altres de situacionals, si no és que la violació de les condicions normals que regeixen obeeix a una voluntat de "provocar" noves expressions. Tot i això, perquè s'acompleixi aquesta readequació situacional caldrà que els participants coneguin la nova situació per tal de sobreposar-la a les condicions normals de l'adequació situacional.

Enunciats visuals com la tramesa d'una targeta de felicitació d'Any Nou, depenen del coneixement o competència del destinador i del destinatari respecte al temps i a l'espai cultural en què es produeix aquest tipus d'acte comunicatiu. Per ser satisfactori, el destinatari ha de conèixer, entre molts d'altres fets, en què consisteix el període de canvi d'any, així com que l'acte de felicitar es produeix dins el període indicat.

Es evident que l'enunciat podria haver estat emès de tal manera que violés les condicions normals que regeixen l'ús d'aquests actes. Així per exemple, es podria enviar una felicitació d'Any Nou fora del període socialment i culturalment acceptat com a normal, o també podria donar-se el cas que s'enviés dins d'aquest període a un destinatari pertanyent a una comunitat culturalment no adscrita a la tradició cristiana, com per exemple, a un jueu practicant del qual es coneixen públicament les conviccions religioses. En el primer dels suposats casos, podria succeir que l'enunciat fos inadequat a la situació, però que irònicament resultés adequat a una de nova, com per exemple que fes referència a circumstàncies tals com que el destinatari hagués sortit indemne d'un accident o d'una malaltia greu o que s'hagués produït un canvi important en les seves formes habituals de vida. En aquest cas els participants han de conèixer la situació real per tal de sobreposar-la a les condicions normals de l'adequació situacional.